

LJUDSKA UNIVERZA KRANJ
BRALNI ŠTUDIJSKI KROŽEK LIBERIUS CERKLJE

ANTON KODER
OB SVOJI OBLETNICI POVEZUJE

Poročilo pripravila Daniela Močnik,
mentorica BŠK Liberius
Cerklje na Gorenjskem, 2018

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

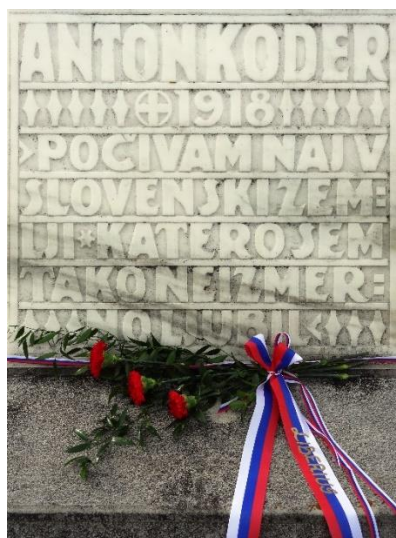
Letošnje leto Bralni študijski krožek Liberius Cerklje posveča 100. obletnici smrti literata Antona Kodra in njegovemu opusu z zgodovinskim romanom *Luteranci* v ospredju. Kranjec, ki je sredi 19. stoletja živel in služboval na tujem (Alo, Innsbruck, Trident, Bregenz), je domačo zemljo neizmerno ljubil, zgodovino svojih dedov in pradedov pa strnil v mnogih svojih delih.

Rojen je bil 21. maja 1851 v Radomljah. V zgodnji mladosti se je s starši preselil v Poženik in kraj hitro vzljubil.

Kodrovo hišo v Poženiku je nadomestila novogradnja!

Po končani gimnaziji je odslužil vojaško obveznost in se 1872 zaposlil na ljubljanski pošti kot poštni uradnik. Kot vestni delavec je bil premeščen v Alo na Tirolsko, naslednje leto v Innsbruck, leta 1890 v Trident, čez nekaj let v Bregenz za poštnega ravnatelja. Po 37-letnem službovanju je kot upokojenec sodeloval s Slovensko Matico v Ljubljani, kjer je živel do smrti 21. februarja 1918. Na lastno željo počiva na cerkljanskem pokopališču, kjer na njegov grob opominja najvišji obelisk z napisom: *Počivam naj v slovenski zemlji, ki sem jo tako neizmerno ljubil.*

Kodrov obširni opus prepletata lirika in epika. Pesnikoval je po malem vse življenje, pesmi pa objavljaj v Besedniku, Zori in Kresu.

Materi.

Zložil Anton Koder.

O mati mi predraga, mati zlata,
Ne morem se navaditi spomina,
Da črne zemlje krije te globina,
Za táboj so zaprta groba vrata.
Izgubil sem prijatlja, sestro, brata,
Ljubezni krive znam te, bolečina!
Prognancu je zaprta domovina,
Mi zadnji up zagrebla je lopata.
A tvoja še podoba, mati mila!
Na poti mračne zvesto meni sije,
Le tebe duša ni še pozabila.
Le ti si zvezda, ki je dan ne skrije,
Saj ti samó si, mati, me ljubila,
Brez tebe ni mirú, ni domačije.

Ob prebiranju njegovega opusa hitro ugotovimo, da je vsebino svojih del navezoval na kraje in ljudi iz svojega domačega okolja.

Objavljaj je v Kresu, Ljubljanskem zvonu, Slovenskem narodu in sodeloval z Mohorjevo družbo. Številna dela so ostala neobjavljena. Prvo pripovedno delo *Eno noč na gorenskih planinah* je napisal kot dijak in objavil v Novicah l. 1870, zgodbo pa postavil v eno izmed pastirskih koč na planini pod Krvavcem.

V obdobju 1874–1878 je bil sodelavec **Slovenskega naroda**, v katerem je objavil podlistka *Preširnov rojstveni dan* in *Kako kaže Prešerin v svojih poezijah slovensko rodboljubje?*, krajša sestavka *Prva piščalka* in *To ravno polje*, povesti *Mladostni spomini*, *Kupa brinjevca*, *Hči starega sodca*, *Črne oči* in *Na naših gorah* ter črtico *Trnjeva roža*.

V **Ljubljanskem zvonu** je med letoma 1881 in 1895 objavil krajše spise in potopise: *Na Jadranskem morji*, *Drobne povesti*, *Stari Grivar*, *Iz življenja*, *Ženin Martinek*, *Napoved*, *Višnjeva pola* in *Samski spomini*.

V **Kresu** je l. 1881 objavil prvo izvirno daljšo planinsko povest *Vizenčar*, takoj za to še spis *Obljubljena*. Do l. 1895 so izšle povesti *Rokovnjaška ljubica*, *Na Slemenih*, *Oreharjev Blaž*, *Na višavi* ter romani *Zvezdana*, *Luteranci*, *Kmetški triumvirat* in *Rozamunda Kacenštajn*.

KRES.

Leposloven in znanstven list.

Sodolovanjen

prof. dr. Greg. Kreka in župu. Dav. Trstenjaka

uredoval

dr. Jakob Sket,
u. n. gym. prof. v Celovcu.

III. Tetnik.

1883.

V CELOVCU.

Tiskala in založila tiskarna družba sv. Mohorje.

Ustvarjalni Koder je sodeloval tudi z **Mohorjevo družbo v Celovcu**. Tako je v Koledarju družbe sv. Mohora za navadno leto 1882 izšla povest *Najdenček*, za leto 1897 pa črtica *Spomini na staro mater*, v kateri še kako tenkočutno obuja spomin na prijazno vas domačo: »... *Videl sem mnogo sveta in mnogo sijajnih mest, a vedno sem se z veseljem spominjal tebe, kmetska hiša. ... Vže od daleč se je videlo nizkemu belemu poslopju sredi sadnega drevja, da bivajo srečni ljudje v njem. Samo dve sobi je imela naša hiša, a prostora dovolj za njene zadovoljne prebivalce. V prvi sobi z veliko zeleno pečjo, s širokim zapečkom in razgledom na mirno žuboreči potok in na zeleni gozd nad vasjo smo stanovali otroci, v drugi sobici na desno pa naša stara mati.*«

V Slovenskih večernicah za poduk in kratek čas je med letoma 1886–1892 priobčil povesti: *Naš vsakdanji kruh*, *Na krivem potu*, *Gospod Anton*, *Škorčeva povest*, *Mir ljudem na zemlji!*, *Brat Evstahij*.

Samostojno je izdal dve deli: prvi slovenski idilični roman *Marjetica* l. 1878, s ponatisoma 1894 in 1909, ter l. 1883 povest *V gorskem zakotju* s ponatimi 1901, 1911 in 1997.

Malomeščanskemu življenju ni namenjal pozornosti. Raje je pisal o tistem, kar je doživel. S potovanj se je oglašal kot časnikar, kar dokazuje nepregledna vrsta njegovih poročil. Pripravil je tudi *Kratek poduk o pošti in železnici*. Razmišljal je o narodnih vprašanjih in rešitvah ter o gospodarskih in posvetnih temah. Bil je strankarsko neopredeljen, zato je lahko objavljaj v Slovincu, Slovenskem narodu ter Ljubljanskem listu.

Koder je v svojih pripovednih delih realistično prikazoval domače okolje, v katerem se večina zgodb dogaja. Bil je bran v uglednih medijih (Zora, Zvon, Ljubljanski zvon, Kres), a grobi izrazi, prepodrobni opisi surovega obnašanja in marsikdaj neverjetni tok dogodkov so postali

kamen spotike za Janeza Mencingerja, da je napisal satiro *Cmokavzar in Ušperna*. Tudi izdajatelji Ljubljanskega zvona Janko Kersnik, Franc Levec, Ivan Tavčar in urednik Zvona Josip Stritar Kodrovemu pisanju niso bili najbolj naklonjeni, a so vendarle objavljali njegova dela.

Med zadnjimi spisi je v reviji **Dom in svet** l.1912 podpisani c. kr. poštni ravnatelj Anton Koder priobčil In memoriam Dr. Jakob Sket, s katerim je želel osvetliti prijateljev trud, pogum in požrtvovalnost v tridesetletnem literarnem boju pri ohranjanju slovenskega slovstvenega zaklada.

Veliko bero svojega dela je cerkljanski rojak zapustil Mohorjevi družbi v Celovcu. V svoji oporoki je premoženje namenil v dobrodelne namene za revne otroke in šolarje, za brezdomce, večje vsote pa sirotam in onemoglim ljudem iz občin, ki so bile tako ali drugače povezane z njim. Za svoj nagrobnik je namenil 10.000 kron, družbi sveta Mohorja za izdajo njegovih del 20.000 kron, uredniku 5000 kron ... Zaradi vojne oporoka ni bila v celoti izpolnjena.

Zgodovinski roman *Luteranci* iz leta 1883 opisuje dogodke iz časa reformacije, druge polovice 16. stoletja, med Kranjem na zahodu in Kamnikom na vzhodu, središče pa je postavljeno v bližnji Češnjevok in grad Strmol v neposredni bližini Cerkelj na Gorenjskem. Pripoveduje o protestantskem pridigarju Jerneju Knaflju, ki so ga luteranci priznavali kot svojega voditelja. Zaljubi se v brdsko graščakinjo Lavro Koronini, ki kasneje odide v samostan. Ob približevanju protireformacije se je bil luteran primoran skrivati, celo pobegniti v tujino. Po vrnitvi v domovino izve, da je njegova ljubezen odšla v samostan. Ostane tudi brez luteranskih prijateljev, ki se proti njemu celo zarotijo in ga na koncu umorijo. Pisatelj prikazuje strmolskega graščaka Koroninija kot zagovornika stare vere. V resnici pa so ravno strmolski gospodje Raini bili glavni razširjevalci in podporniki protestantizma v naši cerkljanski okolici.

Kronološki pregled dela BŠK:

*S prebiranjem Kodrovega opusa se posvečamo obdobju, kjer preteklost sreča prihodnost. Pred pol tisočletja se je zgodila reformacija, ki je klicala po spremembah v kulturi, gospodarstvu in odnosih med ljudmi. Zapisana beseda je postala pomembna. Promotorju Lutru so sledili Trubar in njegovi sodobniki, pa tudi sredi 19. stol. Kranjec, ki je živel in služboval na tujem, domačo zemljo pa neizmerno ljubil, je zgodovino svojih dedov in pradedov strnil v **zgodovinskem romanu Luteranci**.

*Osredotočili smo se na **obdobje slovenske reformacije**, versko gibanje v Evropi v 15. in 16. stoletju, na Slovenskem je bila najpomembnejša nemška, ki jo je sprožil avguštinski menih Martin Luter s 95 tezami, nabitimi na cerkvenih vratih 31. vinotoka 1517.

luteranstvo : protestantizem

Slovenski reformatorji Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Adam Bohorič in Sebastijan Krelj so svojemu ljudstvu približali verske obrede in knjige v domačem slovenskem jeziku.

*Na Kranjskem so se novoverske ideje začele širiti že zelo zgodaj. Prvi nastopi so izpričani v letu 1526, k čemur so pristopili le posamezni plemiči, večinoma nemškega rodu in meščani. Kmet mora že po naravi biti konservativen in se držati ustaljenega reda. In prav Primož Trubar je imel z luteranci prav dobre zveze. Iz Nemčije je pošiljal svoje še nevezane knjižice bogatemu trgovcu in mestnemu sodniku Gašperju Neffu. Nekaj knjig so razdelili po mestu in okolici, večina pa je potovala v Ljubljano. V Cerkljah so bili zagotovo strmoljski Raini in župnik Schwab pl. Lichtenberški in Tufsteinski, ki je bil novi veri nadvse naklonjen. Širil je luteranske ideje.

V drugem delu smo iz romana povzeli življenje na brdskem posestvu.

Martin Luther, Primož Trubar in Slovenci: **Protestantizem so ljudje, zbrani okrog Knjige**, trdijo skoraj vsi protestantski narodi. Zakaj tako ne bi mislili Slovenci, ki bolj kot katerokoli drugo ljudstvo povezujemo knjigo prav z dogodki 16. stoletja.

V razgovoru se naslonimo na razmišljanje dr. Mirana Hladnika o zgodovinskem romanu informativnega in usmerjevalnega značaja, saj je prav to obdobje za Slovence močno zavezujoče.

Dr. Miran Hladnik: Črna ovca slovenske literarne zgodovine

Literarna zgodovina, ki jo je za 19. stoletje pisal Anton Slodnjak, se bere kot zgodba. Da bi bila zanimiva, potrebuje dobre junake in zle antagoniste. Tako žalostno vlogo na literarni sceni 19. stoletja je moral odigrati Anton Koder (1851–1918). Njegova nesreča je v tem, da se je vezal na revijo Kres, resno konkurenčno osrednjemu Zvonu in je bil zato deležen ostrih kritičnih razvrednotenj avtoritativnih sodobnikov in posledično tudi kasnejših literarnih zgodovinarjev. Ker je bilo orožje, iz katerega se je prožilo na prostodušnega Kodra, izrazito predimenzionirano glede na njegove literarne grehe in ker se zdi razburjanje literarne zgodovine današnji dobi že dovolj odmaknjeno, da bi moglo biti nalezljivo, si preberimo nekaj njenega privoščljivega zgražanja, še posebno ker se je sprostilo ob Kodrovem zgodovinskem romanu Luteranci(1883):

Koder je zgodbo o bojih med luteranci pod vodstvom predikanta Jereja Knaflja in katoličani "pripovedoval brez daru in okusa, predrzno zamenjujoč realizem in zgodovinsko ozračje ter barvitost s surovimi poboji, plitvimi spletkami in s skrajno izrazno nekultiviranostjo. Pretiraval je Jurčičevo in Kersnikovo rokovnjaško govorico do nesmiselnosti in je zlasti v dvogovorih nakopičil robotih groženj in gnusnih psovok in grešil s tem ne samo zoper literarni okus, temveč tudi zoper zdravo pamet. // S tem je izzval Mencingerja, ki mu je bil gorak že zaradi vsebinske in izrazne posurovelosti nekaterih njegovih prejšnjih pripovednih poskusov" (ZSS III, 176).

Izrazov diskvalifikacije je na isti strani še več: "skrajno kruta in neokusna vaška zgodba", "slovstveni zablodi", "ni imel pripovedniškega čuta in daru", nekaj strani naprej, ko ima v precepu njegov drugi "historični roman" Kmetski triumvirat (1884), pa "brezuspešno ubadanje z realizmom", "izrazna patetičnost", "neverjetnost", "solzava gostobesednost", "slep/ota/", "neverjetno izmišljeni prizori", "nabuhli dialogi in nagovori", "nezrelo pojmovanje dogajanja", "žalostna zveza", "skrajno prisiljeni in neresnični besedni izraz, ki je zdaj zlagano čustven, zdaj površno opisujoč" (184).

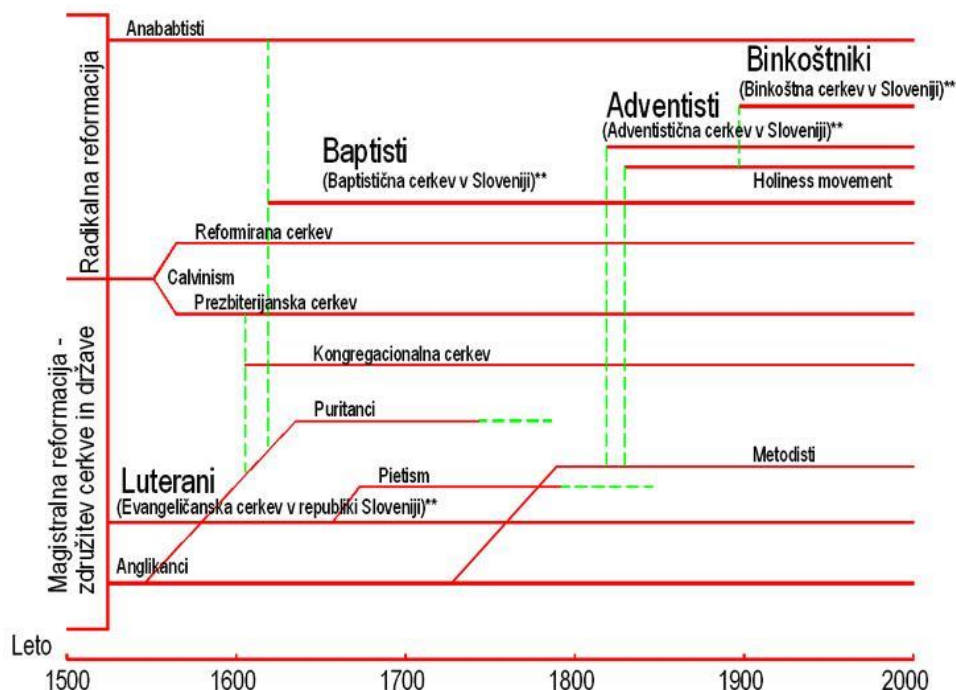
Iz perspektive, ki si ne prizadeva ločevati zrnje od plev in se ji zdijo vsi žanrski produkti enako tvorni za žanrsko zavest, lahko zatrdimo, da tako brezupen primer Koder le ni bil. Nekaj malega zmerjanja sicer ima, pa se čisto lepo prebere in še zabavno je. Koder je moral biti pač v interesu osrednje (kranjske) literarne razvojne linije izbran za grešnega kozla in je to vlogo skupaj s Pohlinom, Kopitarjem, Koseskim, Pajkom, Pajkovo, Bohinjcem itd. odigral. Na protestante sicer ni gledal s simpatijo, vendar ni prizanašal tudi njihovim nasprotnikom; v tej nepristranskosti je danes še kako sprejemljiv. Od grobosti je v Luterancih natanko pet pretepev in trije napadi, med izraznimi grobostmi pa sta pri najhujših "ti smrt oslovska" in "pasjedlakec" – za današnjo literarnojezikovno izkušnjo naravnost nedolžno! Tudi po snovni plati je bil Koder svež: luteranstva sta se pred njim lotila le Mandelc in Jurčič, kmečkih uporov pa v precej skromnejšem obsegu in posredno le Jurčič.

*Ob prebiranju zgodovinskega romana smo spoznali vzporedno delo **Antona Koblarja** iz leta 1914 (ponatis iz Gorenjca). Lutrov nauk je mnogim ugajal v tem, da se človek na lahek način odpravi grehov, kar ni bilo po volji gorečim kristjanom. Leta 1555 je prišel v Kranj škof Vrban Tekstor, da bi zajezil prestop meščanov in kmetov v novo vero. Pripravil je znamenit slovenski govor. Po Tekstorjevi smrti so luteranci še bolj zaživel, ki so jih podpirali graščaki. Med drugače verujočimi je izstopal Primož Trubar, ob njem pa Gašper Rokavec. 1562 je prišlo cesarsko povelje, da oba zapro, kar so zopet preperečili deželni stanovi. 1565 umre tudi Rokavec. Zanimivo je poročilo Jurija Wolfa 1561 nadrejenemu škofu o molitvi litanij. Pojavi se Jernej Knaffel, ki je v Kranju pomagal ustanoviti luteransko šolo 1569. Učitelj je bil dobro plačan in tudi sicer gmotno preskrbljen. Učili so se glasbo, latinsko, računati in peti. A tudi Knaffel se je moral umakniti na Brdo, kamor so k njegovim pridigam hodili mogočni kranjski meščani. 1580 škof Tavčar začne množično preganjati luterane, tudi rožnovenska cerkev je bila čisto izropana: podobo Matere božje so prodale v Podbrezje, podobo Križanega pa zažgali. Knaffel je med ljudmi postajal vse bolj osovražen, grozili so mu, zato je moral na svoje obhode hoditi daleč naokoli. Tudi luteranska šola je prenehala z delom. Knaffel je odšel 1590 v Karlovec. 1601 se zopet pojavi v Trziču, večinoma je deloval v nočnih urah. 17. 2. 1601 so v

Kranju na trgu pri prangarju sežgali luteranske knjige. Tomaž Hren je v svoji kroniki zapisal: "Bogu hvala, Kranj je postal zopet katoliški." V kratkem se je v deželi 40.000 luteranov vrnilo v katoliško cerkev.

*Kar sta na najvišji ravni zmogli Katoliška in Luteranska cerkev, je šteti kot vrednoto, ki jo je na osnovi Biblije odkrila reformacija. Žal je še preveč tistih, ki mislijo, da lahko z denarjem uredijo vse. Leto 2017 je bilo razglašeno za **leto reformacije**. Mineva 500 let od Lutrovih 95 tez, ljudje so bili neizobraženi, niso znali brati, zato niso poznali sporočila Svetega pisma. Grehi so jih dušili, želeli so se jih rešiti z odpustki. Luter je bil izobčen. Nastala je nova veja znotraj Krščanske cerkve, tj. evangeličanska ali luteranska. Začeli so prevajati knjige in zapisana beseda je pridobila pomembnost. Nastopi Primož Trubar. Dobili smo jezik, knjige in ime. Dobili smo Cerkev v slovenskem jeziku. Prvič po 500 letih sta skupno spominsko bogoslužje vodila papež Frančišek in predsednik svetovne luteranske zveze dr. Munib Younan in podpisala zgodovinsko izjavo Od konflikta do skupnosti. Tako mesto Lund postaja mejnik v odnosih med katoličani in evangeličani.

*V Sloveniji živi večina protestantov v Prekmurju in pripadajo Evangeličanski Cerkvi. Že s samega začetka delovanja so stremeli po prevodu biblije, za opravljanje bogoslužja v svojem jeziku, bili so proti čaščenju svetnikov, proti celibatu in spovedi ... Skozi zgodovino so se pojavili božični drevešček, adventni venček, skavti ... Analizirali smo različna poimenovanja od luteranov do puritancev, metodistov, baptistov, adventistov, binkoštnikov ... ob tem pa spoznali razlike med **katoliki in protestanti** v božjih zapovedih, evharistiji, duhovništvu, krstu, odpuščanju grehov, molitvi, zakramentih, o čaščenju Marije in svetnikov ter odnosih drug do drugega.

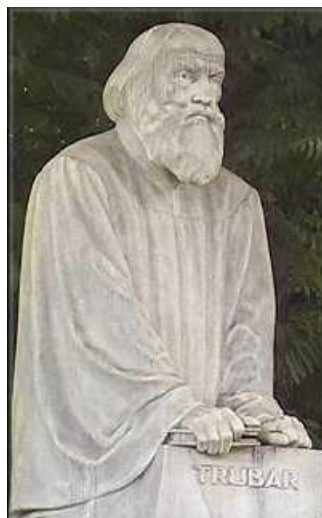
*Poleg najmočnejšega predstavnika moderne omenjamo še Ketteja, Murna, Župančiča in našega rojaka Antona Kodra. Oba s Cankarjem sta se poslovila v letu 1918, torej se spominjamo v letošnjem letu njune **100. obletnice smrti**. Iščemo paralele v njunem življenju in delu, saj je tudi Cankar v svojih delih častil Trubarja (*Erotika*: »... A kaj ti je, Primož Trubar, da v družbi veseli molčiš? Oblak ti je splaval na čelo, ko v čašo strmiš. Zakaj prihodnosti lepše, zakaj ne slaviš je nocoj? Zakaj od Lutrove vere ne vžiga se pogled tvoj? ...«

Oba, Trubar in Cankar, sta bila v izgnanstvu, oba nezaželeni, a oba ostajata stebra slovenske kulture in naroda – kjer preteklost sreča prihodnost.

Tokrat smo razstavili in obravnavali le Cankarjev opus s poudarkom na sistematični predstavitvi etične, socialne in religiozne tematike v celotnem opusu Cankarjevih literarnih del z vidikov izpovednosti in simbolnosti njegove literature.

Z umetnostnega vidika o nastanku pomnika očeta slovenske književnosti:

Kako je Oton Župančič videl Trubarja v Bernekerjevi misli. »Tako, za katedrom bo stal, s knjigo v roki; ravnokar je vzdignil oči od branja, premislil je, spustil roke krepko na leco: Tako je! – Tisto prepričanje – veš: Tako je, pa naj pride karkoli!« - in mojster sam se je bil dvignil izza mize, stisnil roke v pesti, pomagal okorni svoji besedi s kretnjo in mi predočil s svojim telesom svoj osnutek. Mož, pokonci-mož, mož prepričanja in dela – to torej je ideja; a ta ideja, Pravi umetnik ni nikdar ideolog, pravega umetnika ideje so kamenite, bronaste, barvaste, ritmične; forma je dana z vsebino, hkrati sta rojeni. Tako je nastal Trubar.

Po letu dni se je Župančič vrnil na Dunaj. Pohitel je v atelje, kjer ga je sprejel Berneker in mu predstavil kamnitega moža. Še v delu, a vendarle toliko končan, da vidiš življenje, ki valovi po teh mirnih potezah. Saj živi, govori ...

Gradimo na Trubarjevih besedah

Stati inu obstati

***Zgodba o slovenskem jeziku.** Južni Slovani, govorjeni jezik postane zapisan, vsi naj bi se naučili brati in pisati, Trubarjeva pisava, Biblija, Slovnica; protireformacija, Marija Terezija, cesar Jožef II.; romantika, gajica; samostojna Slovenija, v kateri postane slovenščina uradni jezik.

Ob Kodrovem opusu smo potegnili paralele k Aškerčevemu Epu o Trubarju, ki je nastal ob štiristoletnici rojstva *zvejstega starega pastirja Trubarja*. Nastali Prolog časti očeta slovenstva in slovenskega knjižnega jezika, ki zagotovo velja za osrednjo osebnost slovenske kulture iz časa, ko preteklost sreča sedanost z vizijo v prihodnost. Sprva katoliški duhovnik, nato po sledeh Martina Luthra začne širiti protestantsko vero, ki v globoki ljubezni svojemu narodu da prvi tiskani knjigi v slovenskem jeziku Katekizem in Abecednik. Janez Močnik je o pesmih slovenskih protestantov zapisal, da ima Katekizem elemente prave pesmarice, saj je v njej poleg razlage krščanskega nauka tudi šest pesmi z notami, ki v verzificirani obliki katekizem dopolnjujejo. Kot izreden domoljub Primož Trubar v izgnanstvu misli na usodo svoje domovine, na jezik svojega naroda, branje in slovensko šolo ter nas nagovori z besedami Lubi Slouenci. Z vsem spoštovanjem gradimo na njegovem motu *Stati inu obstati*.

Anton Aškerc: Prolog

*V spomin bližajočemu se štiristoletnemu jubileju
Trubarjevega rojstva.*

*Vstani iz vekóv minulih megle,
živ prikaži tu se pred menoj
ti, ki dolgo te že iščem željno,
javi se mi, naš junak heroj!*

Priprava: določitev vlog, poskusna interpretacija: nad Trstom, v Celju, Ljubljana, Loka, Trubarjev god, Šentjernej, Rotenburg, ponovno v Ljubljani, Gornjigrad, Kapela sv. Lizabete v Ljubljani, Turki, Derendingen ...

Ob **510. obletnici** rojstva prvaka slovenskih protestantov je Galerija Bala pod okriljem kranjske enote JSKD gostila člane Kluba Liberius z interpretacijo omenjenega Prologa: »... **Prve liste dobil sem danes iz tiskarne, glej! Veliko preudarjal sem in mislil, kako naj pišem jezik svoj slovenski in v kakšne črke vlivam naj besede, ki ljudstvo izgovarja jih domá ... Najdražji božji dar je jezik naš, odsev, odmev je našega duhá.**«

Ker je 8. junij delovni dan, ga večina ne doživlja kot državni praznik!

Mentorica ob **okrogli mizi** predstavi prizadevanja povezovanja med deležniki, ki so bili/so posthumno povezani z literatom (KD Radomlje, Celovška Mohorjeva družba).

V **Radomljah** je bila do nedavnega zelo aktivna ga. Zlatka Levstek, ki je rojaku Antonu Kodru posvečala veliko pozornosti. Postavitev doprsnega kipa Antona Kodra, kiparja Miha Kača iz Stahovice, s poimenovanjem male dvorane Kulturnega doma po literatu je bilo udejanjeno 21. maja 1998 v Kulturnem domu v Radomljah na slavnostnem dogodku, ki ga je vodila predsednica KS Radomlje ga. Zlatka Levstek, odlomke iz del Antona Kodra so brali člani Kulturnega društva Mlin Radomlje. Ga. Levstek je bila tudi pobudnica, da je rojstni dan pisatelja in publicista Antona Kodra, 21. maj, postal krajevni praznik.

Celovška Mohorjeva v arhivu hrani mnogo leposlovnega blaga v rokopisih (vsled oporoke), kar bi bilo zanimivo raziskati. Prispevek o Antonu Kodru kot visokem poštnem uslužbencu bo/je objavljen tudi v letnem koledarju Celovške Mohorjeve za leto 2019.

Tudi **Občina Cerklje na Gorenjskem** je prispevala svoj delež s tem, da ima obelisk na Kodrovem grobu bolj svež videz.

Pripovedni spisi ali Kodrove povesti so objavljale revije njegovega časa, nekaj je ostalo neobjavljenih. Anton Koder je objavljaj svoje prispevke pod različnimi psevdonimi L, L-s in Liberius; Sviftijanec je podpisoval podlistke v Slovencu, v katerih se je kritično spotikal ob različne pojave v slovenski družbi.

Leto objave	Medij	Vrsta	Naslov
1870	Novice	spis	Eno noč na gorenških planinah
1874	SN	podlistek	Preširnov rojstni dan
1874	SN	spis	Mladostni spomini
1875	SN	pomladni obraz	Prva piščalka
1875	SN	spis	To ravno polje
1875	SN	povest	Črne oči
1875	SN	povest	Kupa brinjevca
1875	SN	povest	Hči starega sodca
1876	SN	črtica	Spomin na staro mater
1876	SN	črtica	Trnjeva roža
1877	SN	povest	Na naših gorah
1878	SN	podlistek	Kako kaže Prešerin v svojih poezijah slovensko rodoljubje?
1878, 1894 in 1909	samostojna izdaja s ponatisom	idila	Marjetica
1881	Kres	spis	Viženčar
1881	Kres	spis	Obljubljena
1881	LZ	krajši spis	Drobne povesti
1882	Mohorjeva C.	povest	Najdenček
1882	Kres	povest	Rokovnjaška ljubica
1882	Kres	povest	Na slemenih
1882	Kres	povest	Oreharjev Blaž
1882	Kres	povest	Zvezdana
1882	Koledar MD	priročnik	Kratek poduk o pošti in železnici
1883	Mohorjeva C.	zgod. roman	Luteranci
1883, 1901, 1911, 1997	Mohorjeva C.	povest	V gorskem zakotji
1884	Mohorjeva C.	zgod. roman	Kmetški triumvirat
1885	Mohorjeva C.	povest	Na višavi
1885	Mohorjeva c.	roman	Rozamunda Kacenštajn
1886	Slovenske več.	povest	Naš vsakdanji kruh
1887	LZ	potopis	Na Jadranskem morji
1888	Slovenske več.	povest	Na krivem potu
1889	Slovenske več.	povest	Gospod Anton
1889	LZ	krajši spis	Iz življenja
1890	Slovenske več.	povest	Škorčeva povest
1891	Slovenske več.	povest	Mir ljudem na zemlji
1892	Slovenske več.	povest	Brat Evstahij
1894	LZ	povest	Ženin Martinek
1895	LZ	povest	Napoved
1895	LZ	povest	Višnjeva pola
1895	LZ	povest	Samski spomini
1897	Mohorjeva C.	spis	Spomini na staro mater
1912	Dom in svet	In memoriam	Dr. Jakob Sket

Ob zadnjem srečanju, na katerem povzamemo delo tekočega BŠK, se posvetimo opusu domačega literata, delujočega na tujem, a zavednega Slovenca, ki je v svojih pripovednih delih uporabljal jezik, s katerim je skušal realistično prikazovati domače kmečko okolje, v katerem se večina zgodb dogaja. Ohranil je veliko narodopisnega blaga od starih in zanimivih ljudskih izrazov, šeg, običajev, verovanj do zapisov dogodkov, ki so se v resnici zgodili. S svojim zgodovinskim romanom je povezal slovenstvo od 16. do 19. stoletja, od Trubarja do danes. Zato je nastala tudi **poslanica Trubarju** ob njegovem rojstnem dnevu.

Cenjeni nestor slovenskega kulturnega razvoja,

vsako leto znova se vračaš med nas s svojo človeško veličino. Namesto grenkobe in zamer si v narodno skrinjico položil vrednote s slovensko tiskano besedo, slovenskim slovstvom, predvsem pa ostajaš oče slovenske narodne zavesti. Zavedamo se, da si delal v izredno nevarnih in težavnih razmerah, a vse le s prepričanjem, da izpolniš svoje poslanstvo. Že v svojem času si kot rodoljuben Slovenec in samozavesten Evropejec storil vse za obstoj maternega jezika na področju šolstva in kulture na sploh. Ponosni smo, da si nas že v prvih tiskih nagovoril z besedami »Vsem Slovencom gnado, mir, milost«, kar danes sprejemamo kot vodilo iz preteklosti v prihodnost. Kot pevec, pa si bil prepričan, »da muzika in petje ob pravilnem in pobožnem izvajanju nagibljeta človeško srce k pobožnosti in h krščanskemu notranjemu življenju ...«

Tvoj program vedno znova oznanja jutranjo zarjo novega dneva, zato obljubljam, da bomo brali in peli v tvoj spomin – pesem je tolažba in pogum, pesem je jezik, narod, domovina .. .

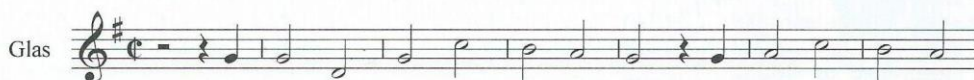
Člani Kluba Liberius Cerklje

CATECHISMUS, 1550

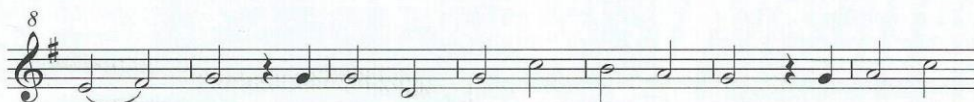
*Nu pijte, pijte
vsi ljudje!*

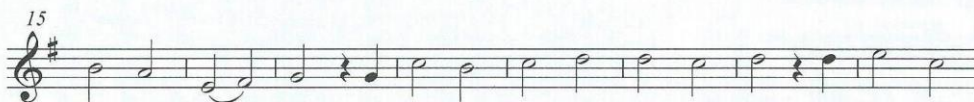
PRVA SLOVENSKA Z NOTAMI NATISNJENA PESEM

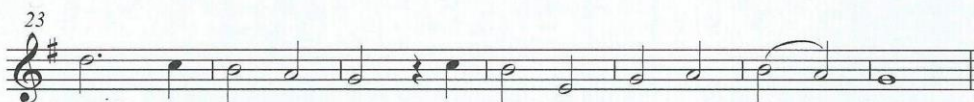
1. Nu pij - te, pij - te, vsi lu - dje, vse - lej se ve - se -
2. Ž nim je stva - ril zem - lo, ne - bu, v ne - bi sú - jo dru -
3. Bug je mej vso stvar - jo su - jo člo - ve - ka sil - nu

- li - - te; za vo - lo do - bru - te Bo - žje Bo - ga vé
- ži - - no, na zem - li vse dob - ru, le - pú, mo - za, pot -
lu - - bil, pør - pra - vil v nim Cer - kov su - jó, po se - bi

- dən hva - li - te. Bug je nam suj - ga Si - nu dal, čud - ne ri -
le to že - no; i - nu je vku - pe po - ro - čil, vso stvar je
ga je stu - ril, de bi mo - der, pra - vi - čen bil, vse - lej zdrav,

- či je on ž nim [d]jal, té mer - kaj - te po re - - di.
ni - ma i - zro - čil, de i - ma nim slu - ži - - ti.
živ, prou [d]jal, mis - lil, z Bu - gom i - mer pre - bi - - val.

Za Slovensko Cecilijino društvo
in koncert protestantskih pesmi ob 500-letnici krsta Primoža Trubarja
7.6.2008 v Župnijski cerkvi sv. Kancijana v Škocjanu pri Turjaku
pripravil: ASTRUM d.o.o., glasbena založba

Ob prebiranju in analizi zgodovinskega romana smo interpretirali tudi

**Nagrobni VENČEK. Milemu pobratimu in sodijaku ANTONU GLOBOČNIKU,
Bogoslovcu v Gorici 1878 v spomin prerane smrti dne 19. majnika 1878
Spletla Bedenek in Koder, na Dunaji 1878**

ki sta ga pred 140 leti spletla Jakob Bedenek in Anton Koder, ki poleg Matevža Ravnikarja Poženčana in članov učiteljske družine Globočnik sodita pod šmarški zvon, pa tudi dr. France Kimovec iz Glinj.

Nagrobni venček spletajo Elegija, Njegov prihod, Pobratimija, Njegova ljubezen, Zaton njegove sreče, Njegov namen, Žalostno svidanje, Njegova tolažba, Njegova ločitev, Kogar milujejo bogovi, umrje mlad.

Ognjeslavu: "Le ena se tebi je želja spolnila, v zemlji domači da truplo leži, v zemlji slovenski predragi deželi, ki si jo ljubil presrčno ves čas." Grob - tihi kraj počitka.

*Anton Globočnik, 13. julij 1848, †19. maja 1875

V letu 2015 se je naše društvo preimenovalo v Kulturni klub Liberius Cerklje z namenom, da še bolj poudarimo ohranjanje domače kulturne dediščine, kamor Kodrov opus gotovo sodi. S Kodrom se ne srečujemo prvič, pozornost smo mu namenili ob Dnevih evropske kulturne dediščine v letu praznovanj (Literarni večer: Pod šmarškim zvonom, 2. oktober 2015). Kot literat pa je bil uvrščen v delu Janeza Močnika Podobe nekdanjih časov (Občina Cerklje, 2004) ...

Delovati, ustvarjati, spreminjati na področju kulture in umetnosti v domačem kraju ... Te želje so postale stvarnost z ustanovitvijo Unescovega kluba Cerklje v letu 2006, ki je bil v letu 2015 preimenovan v Kulturni klub LIBERIUS Cerklje. Na različnih področjih umetnosti in kulture si člani prizadevamo dosegati čim prepoznavnejše rezultate, bogatiti medgeneracijsko in vplivati na podobo okolja. Program dela se iz leta v leto dopolnjuje z ohranjanjem etnološkega izročila ob izbranih praznovanjih, začeni z Otroškim božičem, vsakoletnim sodelovanjem ob Dnevih evropske kulturne dediščine, jezikovnimi delavnicami, liko1953vnimi in fotografskimi razstavami.

Literatura:

Koder, Anton: *Luteranci*. Kres, Celovec 1883.

Močnik, Janez: *Podobe nekdanjih časov*. Občina Cerklje na Gorenjskem, 2004.

Močnik, Janez: Primož Trubar – 500 let rojstva, *Pesmi slovenskih protestantov*. Publikacija Primorska poje 2008

Močnik, Daniela: *Kulturna dediščina Cerklj na Gorenjskem v vzgoji mladega rodu*. Diplomsko delo, PeF, Ljubljana, 1996.

Koblar, Anton: *Luterani v Kranju*. Izobraževalna knjižnica, 1. zvezek, Tiskovno društvo v Kranju, 1914.

Koder, Anton, Bedenek, Jakob: *Nagrobni venček*. Dunaj, 1875.

Hladnik, Dr. Miran: *Slovenska zgodovinska povest*

Brojan, Matjaž: *Domžalci in njihov čas*. Domžale, 2016.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Anton_Koder#%C5%BDivljenje